

Esperanto Panorama

Tweemaandelijks tijdschrift – 20ste jaargang, nr.119 (5) – sept.-okt. 1989
ISSN 0772-540 X **Afgiftekantoor: ANTWERPEN X**

TAALONDERWIJS

Taalonderwijs wordt al eeuwenlang gegeven. Doorheen die periode heeft het heel wat veranderingen ondergaan zowel wat de doelstellingen, de didactische aanpak als het resultaat betreft. Deze evolutie staat nog steeds niet stil, en het hoeft ons helemaal niet te verwonderen dat in het laatste kwart van de twintigste eeuw, de tijd van de computer, deze laatste zich ook van dit gebied meester maakt. We vonden het een interessant thema om er ons hoofdartikel van te maken.

Een van de oudste talen waarover we heel goed zijn ingelicht, is het *Sanskriet*. Het is een oude taal die dicht staat bij de Indo-Europese oertaal waaruit onze Westerse talen zijn ontstaan. De taal is ons vooral overgeleverd als religieuze taal, via de *Veda*, de heilige boeken van deze religie. Mogelijk was het Sanskriet ooit wel dagelijkse omgangstaal van een volksstam of een bevolkingsgroep, maar op zeker moment werd ze nog uitsluitend gebruikt als taal van de religie. Zo'n overgang is helemaal geen uitzondering. We kunnen het vergelijken met wat later bijvoorbeeld ook met het *Latijn* is gebeurd.

In de religie speelde de juiste formulering van gebeden, bezweringen enz. een belangrijke rol. (Je kan daarbij denken aan de toverformule uit het sprookje, die zijn uitwerking verliest, wanneer ze niet 100 % juist wordt uitgesproken.) Precies daarom werd aan het onderwijs van het Sanskriet, weliswaar enkel aan bevoorrechte enkelingen, een belangrijke plaats toegekend. De bedoeling was echter niet dat de gebruikers die taal echt met elkaar zouden kunnen spreken. Het kwam er vooral op aan dat zij de formules correct zouden kunnen „verwoorden". Daarom stond in dit onderwijs de grammatica, en vooral de uitspraakleer, centraal.

Ook in onze oudheid, die van Griekenland en Rome, speelde taalonderricht een belangrijke rol. Toch lag het accent hier enigszins anders. We kunnen Rome en Griekenland beschouwen als de bakermat van ons modern maatschappelijk stelsel: recht en politiek werden daar ontwikkeld. Daarvoor was echter een bepaalde taalvaardigheid nodig: in onze politieke democratie is het immers heel belangrijk veel te kunnen praten zonder iets belangrijks te zeggen, en vooral zonder flaters te maken; om gerechtigheid te kunnen krijgen moet je jezelf kunnen (laten) verdedigen. Voor beiden is een grote vaardigheid in het spreken in het publiek van groot belang. Geen wonder dus dat in deze periode de retoriek, het onderwijs van het spreken in het openbaar geboren werd.
Zelfs in onze tijd komen nog steeds verschil-

vervolg op p. 3

Esperanto-Panorama

Tweemaandelijks tijdschrift uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond, v.z.w.

Redactie en administratie België
Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen.
☎ (03) 234.34.00.

Administratie Nederland
Esperanto-Centrum Nederland, Riouwstraat 172, 2585 HW Den Haag.

Abonnementen
Gewoon abonnement: 400 fr. in België, 22 *f* in Nederland.
Vijfjarig abonnement: 1 600 fr. in België, 88 *f* in Nederland.
Levenslang abonnement: 10 000 fr. in België, 550 *f* in Nederland.

Advertenties
Inlassingen zijn mogelijk op formaat 1/1, 1/2 en 1/3, voor gedetailleerde prijs dient men het Esperantocentrum te Antwerpen te raadplegen.
Kleine advertenties op kolombreedte, zonder kader 15 fr. (voor België + 19% BTW) of 0,90 gld. per woord.

Rekeningen
Voor België: 402-5510531-55 t.n.v. Vlaamse Esperantobond, Antwerpen.
Voor Nederland: postgiro rek.: 3583975 t.n.v. Esperanto-Centrum Nederland, Den Haag.

Redacteurs:
Paul Peeraerts en Guido van Damme.

Verantwoordelijke uitgever:
Paul Peeraerts, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen.

Esperanto-Panorama verschijnt de 1ste van iedere oneven maand.

Bijvoegsels bij Esperanto-Panorama worden slechts toegestaan als ze keurig gedrukt zijn en in onberispelijk Nederlands of Esperanto opgesteld. De kosten veroorzaakt door het bijvoegen van het drukwerk, worden gefactureerd.

Teksten voor publicatie moeten op het redactie-adres toekomen uiterlijk de 1ste van de even maand.
De redactie heeft het recht ingezonden teksten, advertenties of bijvoegsels te weigeren. In geval van discussie beslist het Bestuur van de Vlaamse Esperantobond.

Overname van artikels is vrij, op voorwaarde dat een presentexemplaar aan de redactie wordt gezonden.

Esperanto Panorama

Editor-taaltje

Terug naar school! schreeuwen de affiches in grootwarenhuizen ons in deze maand in het gezicht. Zo proberen ze de aandacht te trekken op de stapels schriften, kaftpapier, mappen, pennen, boekentassen... noem maar op. Al die dingen die onontbeerlijk zijn om goed aan het schooljaar te beginnen.
Terug naar school! zuchten ouders die hun bengels in 't nieuw hebben gestoken om een goede start te verzekeren.
Terug naar school! denken leerlingen met een weemoedige blik in de ogen, terugdenkend aan de vakantie, maar ook met een blos van verwachting over wat het nieuwe schooljaar zal brengen.
Terug naar school! zuchten ongetwijfeld ook heel wat cursusleiders. Voor hen is de toekomst nog onzekerder: hebben we genoeg reklame gemaakt; zullen er genoeg leerlingen op onze cursus afkomen, zodat onze moeite beloond wordt; is onze cursus goed voorbereid?
Ongetwijfeld leven die vragen bij iedereen, maar evenzeer staat het vast dat allen goede hoop hebben, dat bewijst het ruime aanbod aan cursussen dat dit jaar wordt georganiseerd. De lijst wordt elk jaar wat langer, de informatie telkens wat ruimer en duidelijker: een bewijs dat er continuïteit zit in de organisatie en dat de ervaring groeit.
Om het geheel van de Esperantocursussen van volgend jaar te omkaderen, hebben we een thema gekozen dat er nauw bij aansluit, een overzichtje (heel rudimentair) van hoe er sinds eeuwen al gedacht wordt over taalonderwijs, en hoe dat gegroeid en veranderd is. Misschien kan het dienen als toetssteen om na te gaan of wij onze cursussen wel met een „moderne" aanpak benaderen.
Propaganda blijft intussen een belangrijke zaak: een Esperanto-stand op informatiebeurzen is een uitstekend middel, maar het vraagt heel wat medewerkers! De sticker-actie, die gestart is buiten de Esperantowereld, is zaaien volgens de moderne, grootschalige technieken, niet à tout vent, maar met de zaaimachine. Het moet echter ook gebeuren op onontgonnen terrein, dus buiten je Esperanto-vriendenkring.

gvd

vervolg van p. 1
lende vormen van taalonderricht aan bod. Een ietwat uit de tijdse, maar toch nog gebruikte vorm wanneer men enkel kennis wenst te maken met een taal, is het zuivere grammatica-onderricht. De leerling neemt dan kennis van een taalsysteem, zonder dat hij actieve taalvaardigheid nastreeft. Zo had ik een oom die er op zijn zeventigste fier op was dat hij nog steeds de regel voor de overeenkomst van het voltooid deelwoord van het Franse werkwoord uit het hoofd kende. Of leerlingen deze regel ook konden toepassen, leek toen een minder belangrijke rol te spelen. Deze vorm wordt ook bij het Esperanto wel eens toegepast in de zogenoemde stoomcursussen. De bedoeling van deze cursussen is immers mensen te overtuigen dat Esperanto echt wel een bruikbare taal is, en niet hen taalvaardigheid bij te brengen. Om dat doel te bereiken is het voorstellen van het systeem belangrijker dan het leren hanteren, net zoals een autoverkoper geen rijles geeft, maar wel alle mogelijke details over het functioneren van de wagen die hij tracht te verkopen.

Een andere methode is de vertaalmethode. Zij wordt o.a. toegepast in correspondentiecursussen. De leerling krijgt daarin als opdracht mee zoveel mogelijk zinnetjes van zijn moedertaal naar de doeltaal om te zetten en omgekeerd. Deze methode wordt echter stilletjes aan verlaten, omdat het meestal onmogelijk is om iets woordelijk van de ene taal in de andere taal om te zetten. Ook hebben onderzoekers vastgesteld dat bij het samen gebruiken van zowel moedertaal als doeltaal het verwerken en zich eigen maken van de vreemde taal wordt bemoeilijkt.

De methode die momenteel de grootste aanhang kent is de zogenoemde „directe methode" – in Esperanto-omgeving ook wel Cseh-methode genoemd. Bij deze methode gaat men ervan uit dat de leerling zich vooral door contact met de doeltaal deze taal moet eigenmaken. Om dit te bewerkstelligen wordt in het onderwijs een „natuurlijke" taalomgeving nagestreefd. Door het gebruik van authentiek materiaal, rollenspel en groepswerk wordt geprobeerd een zo natuurlijk mogelijk kader te creëren en de taal zo levendig mogelijk aan te bieden. Een grote actieve inzet van de leerlingen is een belangrijke vereiste. Sommige scholen drijven het zover dat ze het lukken of mislukken van de leerlingen volledig aan hun inzet wijten. In ieder geval is men het erover eens, dat vooral de confrontatie met de taal zelf een positieve invloed heeft op het leren. Onderdompeling in een authentiek taalmilieu – in casu verblijf in een land waar de doeltaal als moedertaal wordt gesproken – is voor iedereen een aanrader.

Voor Engels en Frans is het aanbod van – vaak vrij dure – taalvakanties legio. In *De Morgen* (24-25/6/1989) lezen we over taalstages: „... die zijn vaak duur en het resultaat ervan is niet altijd evident: jongeren vertrekken samen op zo'n stage en spreken de godganse dag toch hun eigen taal. Ze worden ook gecombineerd met puur recreatieve aangelegenheden – surfen, paardrijden, tennissen – zodat de nadruk snel op de sportbeoefening en niet op de taaltraining komt te liggen." Uiteraard kan men niet alle taalstages over dezelfde kam scheren. Zo wordt in het artikel een taalstage voorgesteld waarin de 100 % taalonderdompeling wordt nagestreefd.

Binnen de Esperantowereld blijkt deze tactiek bijzonder efficiënt te werken. Dank zij de vele activiteiten die er tijdens de zomermaanden worden georganiseerd, is een actief gebruik van de taal tijdens de vakantie gemakkelijk waar te maken. Het hoeft daarom geen verwondering te wekken dat vooral mensen die een congres hebben bijgewoond of die buitenlandse contacten hebben gelegd met andere esperantisten fervente verdedigers van de taal worden – niet zozeer omdat het zo'n bijzonder taal is, maar vooral omdat ze er zo'n bijzondere tijd mee hebben beleefd, of voortdurend mee beleven. Door zijn interne organisatie heeft trouwens juist op dit gebied de Esperantobeweging op haar beurt heel wat te bieden. Dingen die andere talen – omdat zij op een commerciële basis moeten werken – slechts zeer ten dele kunnen benaderen.

Men poogt intussen talloze methoden uit te werken om de taalleerling mogelijkheden tot oefening en gebruik van de te leren taal aan te bieden. In *Het Rijk der Vrouw* (6 mei 1989) werd in dat verband een grote wedstrijd aangekondigd. We lezen erover: „Aan de basis van de wedstrijd ligt de bevinding dat de grote meerderheid van de jongeren in ons land één of meerdere talen leren tijdens hun verplichte schooltijd, maar dat slechts weinigen deze kennis gebruiken om rechtstreeks

contacten te onderhouden met mensen die deze taal spreken. (...) Een leraar blijft altijd met een aantal leerlingen met eenzelfde taal tussen vier muren opgesloten. Eén van de grote diensten die we aan leerkrachten en leerlingen kunnen bewijzen is de mogelijkheid opdrijven om talen te gebruiken in het dagelijks leven. (...) De belangrijkste reden van het niet in praktijk brengen van de talen (...) is het gebrek aan durf om een taal te gebruiken telkens als de gelegenheid zich voordoet. Het is immers vanzelfsprekend dat als de aangeleerde taal niet in de praktijk wordt gebracht tijdens de leerperiode, ze veel kans loopt om te verschralen.
Dit initiatief onderschrijft duidelijk ons standpunt dat taal moet worden gebruikt om ze echt te verwerven, maar illustreert evenzeer welke kunstgrepen meestal moeten worden aangewend om mensen te helpen de taaldrempel te overschrijden. De vraag of deze drempel misschien te hoog is, omdat de vreemde talen te moeilijk zijn, wensen we hier niet te stellen, laat staan te beantwoorden.
En de allerlaatste ontwikkelingen? Zo'n tien, vijftien jaar geleden deed de video-recorder zijn intrede in het (taal)onderwijs. Tegenwoordig is een taalcursus zonder geluidsbanden niet meer denkbaar, terwijl ook de beeldband degelijk is geïntroduceerd. Wie catalogi van grote uitgeverijen van taalcursussen doorneemt, stelt vast dat er reeds een ruime keuze aanwezig is. En dus is het tijd voor iets nieuws: de computer. En inderdaad, vanaf dit jaar stellen bijvoorbeeld Engelse uitgeverijen computerprogramma's als hulp bij het taalonderwijs ter beschikking.

Maar wij hoeven niet noodzakelijk een beroep te doen op het buitenland. Aan onze eigen universiteiten heeft men op dit gebied niet stilgezeten. Tijdens de voorbije talenbeurs te Brussel stelden zowel de UIA als de KUL didactische computerprogramma's voor het taalonderwijs voor. Het systeem dat in Antwerpen werd ontwikkeld is vooral bedoeld voor het inoefenen van woordenschat en werkwoordvervoegingen. In Leuven legde men meer de nadruk op tekstanalyse en verwerking. Beide onderzoeksteams zijn enthousiast over de resultaten van hun project. Zij zien als sterke punten ervan: tijdsbesparing voor de leerkracht; onbeperkte mogelijkheden tot inoefening voor elke leerling op zijn eigen niveau, daarenboven krijgt die directe informatie over zijn prestatie en indien nodig extra uitleg; continue opvolging en evaluatie van de leerling.
Het is onmogelijk deze programma's te evalueren wanneer men ze niet eerst heeft gebruikt. Wel kan men zich afvragen of men weer niet teveel heil verwacht van de techniek, terwijl men – naast de vraag naar het rendement – de mens uit het oog verliest.

Groepsleven, informatie

Teksten voor het volgende nummer van Esperanto-Panorama moeten op de redactie toekomen voor 15 oktober 1989. De publikatie van redactionele teksten gebeurt gratis. Voor advertenties raadplege men het Esperantocentrum te Antwerpen.

AALST

Esperantogroep *La Pioniro*☆

Inlichtingen: de hr. E. D'Hondt, Wilgstraat 25A, 9440 Erembodegem, tlf. (053) 77 44 97.

Bijeenkomsten: de laatste dinsdag van de maand in de jeugdbibliotheek, Kattestraat 31 (2de verdieping).

Cursus: Start eind oktober in het Sint-Maartensinstituut te Dendermonde.

ALKMAAR

NEA-sekcio

Inlichtingen: mevr. F. Bakker-Kroon, Meester Quantplein 2, 1862 GB Bergen, tlf. (02208) 45 82.

Bijeenkomsten: de derde maandag van de maand.

ALMELO

NEA-sekcio

Inlichtingen: mevr. A. Hinnen-Spoelstra, Rensumaborg 8, 7608 GK Almelo.

Bijeenkomsten: de derde woensdag van de maand op wisselende adressen.

AMERSFOORT

NEA-sekcio

Inlichtingen: W.P. Roelofs, Vosseveldlaan 16, 7607 NB Soest, tlf. (02155) 15473.

AMSTERDAM

NEA-sekcio

Inlichtingen: Rob Keetlaer, Postbus 2310, 1000 CH Amsterdam, tlf. (020) 363 740.

Bijeenkomsten: AKKE-conversatiebijeenkomsten elke dinsdag om 20 u. in het Centraal Station, laatste deur op het eerste perron (oostzijde, 2b, deur met uithangbord ASSV) in, op de derde verdieping.

Amsterdamaj mezaĝaj esperantistoj (NEA-sekcio)

Inlichtingen: de heer Rob Keetlaer, Moterwal 6, 1021 PC Amsterdam, tlf. (020) 36 37 40.

ANTWERPEN

Kon. Esperantogroep *La Verda Stelo*, v.z.w. ☆

Inlichtingen over Esperanto: tlf. (03) 234 34 00 (kantooruren) of 440 30 92 ('s avonds).

Inlichtingen over de programma's: tlf. (03) 218 63 76.

Bijeenkomsten: in het Esperantocentrum, Frankrijklei 140, 1ste verdieping, elke vrijdag om 20.00 u. Het clublokaal is open vanaf 18.00 u.

Programma:

- vrijdag 1 sept.: Congresrapporten. Deelnemers aan het Wereldcongres te Brighton geven hun impressies en ervaringen weer zodat wie er niet bij was toch enigzins de sfeer ervan kan proeven.
- vrijdag 8 sept.: INTERNATIONALE AVOND: **Alexander Melnikov**, uit Rostov, Sovjetunie, vice-voorzitter van SEA, ervaren esperantist die jarenlang actief was in de ondergrondse Esperanto-beweging geeft een persoonlijke visie op de Russische *Perestrojka*.
- vrijdag 15 sept.: Ivo Durwael presenteert *Muzik-Aid*, klassieke LP's uit Oost-Europa.
- vrijdag 22 sept.: INTERNATIONALE AVOND: Yashovardhan uit Indië spreekt over taalpolitiek in Indië.
- vrijdag 29 sept.: Thema-avond over *Het Nederlands*; hoe komt Nederlands over op buitenlanders. Panelgesprek met discussie m.m.v. Alex Humet en Iwona Kocieba; panelmeester: Desirée Deriksen.
- vrijdag 6 okt.: *Ĉu kuiri verdstele*; kooktips en proefhapjes van Lutgard Kenis.
- vrijdag 13 okt.: INTERNATIONALE AVOND: J.-F. Farjon-de Lagatinerie, hypnotisme en hypnoze, theorie en praktijk.
- vrijdag 20 okt.: Lieve Jacques vertelt over haar reis door Afrika en haar bezoek

aan een oude bekende van de klub, Mramba Simba in Bunda, Tanzania.

- vrijdag 27 okt.: INTERNATIONALE AVOND: Xue Meixien, China, vertelt over de Esperantobeweging in China en haar werk bij Radio Peking, afdeling Esperanto.

Vlaamse Esperantobond
Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, tlf. (03) 234 34 00 (antwoordapparaat van 18.00 u. tot 9 u. en van 12.30 u. tot 13.30 u. en op vrije dagen). Bezoek liefst na afspraak.
Cursussen: Cursus voor zelfstudie Esperanto Programita (met platen of cassette én woordenboek) te verkrijgen tegen 1 495 fr.

ARNHEM

NEA-sekcio
Inlichtingen: de hr. R.J.W. Poort, Sellersmaat 60, 6903 XM Zevenaar, tlf. (08360) 33790.

BERINGEN

Inlichtingen: de hr. Alfons Beckers, Rozenlaan 5 bus 1, 3950 Beringen, tlf. (011) 42 10 78.
Bijeenkomsten: Elke eerste vrijdag van de maand om 20 uur op bovenvermeld adres.
Cursussen: Elke woensdag van 12.30 tot 14.00 uur. Uitsluitend voor leerlingen van het college; op vrijdagavond van 19.00 tot 21.00 voor iedereen. Beide cursussen worden gegeven in het Cultureel Centrum, Hoogstraat, Beringen.
Programma:

- vrijdag 1 sept.: opmaken van het jaarprogramma.
- vrijdag 6 okt.: taalstudie.
- vrijdag 3 nov.: Verslag over het Wereldcongres in Brighton.

BEVERWIJK

Esperanto-grupo
Bijeenkomsten: dinsdagavond eens per maand, t.h.v. mevr. N. Reinders, Zwaansmeerstraat 48, 1946 AE Beverwijk, tlf. (02510) 31079. De groep is onafhankelijk.

BRUGGE

Brugse Esperantogroep
Paco kaj Justeco ☆
Inlichtingen: De hr. F. Roose, St.-Klaradreef 59, 8000 Brugge, tlf. (050) 34 30 61.
Bijeenkomsten: hebben plaats in het „Hof van Watervliet", Oude Burg 4, 8000 Brugge, iedere tweede en vierde donderdag van 20 tot 22 u. Eén uur wordt gewijd aan het hoofdthema en één uur aan mededelingen en besprekingen allerhande.
Programma:

- donderdag 14 sept.: Discussie over de Europese Gemeenschap met de heer M. Cwik en mevrouw E. Kehlet, discussieleider is G. Maertens.
- donderdag 12 okt.: Dhr. André Ruysschaert praat over TEJO.

Cursussen: Op zaterdag 30 september van 10.00 tot 11.30 uur informatievoordracht en proefles. Inlichtingen op bovenstaand nummer of (050) 35 49 35.

BRUSSEL

Brusselse Esperantogroep ☆ [1]
Inlichtingen: de hr. Marc Demonty, Schoolstraat 3, 1710 Dilbeek, tlf. (02) 569 31 33.
Bijeenkomsten: iedere woensdag van 18.15 tot 19.45 uur.
Cursussen: Vanaf 10 oktober aan de Vrije Universiteit van Brussel, Instituut voor Taalonderwijs, Pleinlaan 2, 1050 Brussel. Cursus voor gevorderden ook toegankelijk voor niet studenten.
Cursussen op drie niveaus, vanaf 20 sep., telkens van 18 tot 20 u. aan de Kortenberglaan 66.

Fervojistoj
Cursussen: Vanaf 12 okt. een cyclus van 12 lessen telkens van 10.00 tot 12.00 uur. De cursus heeft drie niveaus: beginners, praktijk, gevorderden.
Van 14.00 tot 16.00 gewone vergaderingen rond diverse thema's (lezingen, diavertoningen, ...).
Alle aktiviteiten hebben plaats in de lokalen van de Algemen Directie van de NMBS (Ingang Onderwijsstraat 159), 1070 Brussel (Brussel Zuid).

1. Leden die in Brussel wonen en hun adres in het Nederlands opgeven en personen die in het Nederlandstalig gedeelte van België wonen, zijn automatisch lid van de Vlaamse Esperantobond. Anderen worden lid van de „Association pour l'Espéranto".

Belga Esperantista Fervojista Asocio
Inlichtingen: de hr. de Sutter, Kersbeeklaan 90, 1190 Brussel.

DEN HAAG

NEA-sekcio

Inlichtingen: Th.J. van Woerden, Erasmusplein 59, 2532 RD Den Haag, tlf. (070) 80 27 86.

Bijeenkomsten: de 2de en 4de woensdag in het Esperantohuis, Riouwstraat 172 steeds van 14.00 tot 16.00 u.

TANEF (Naturamikoj-esperantistaj)

Inlichtingen: De hr. G. van der Horst, Hengelolaan 1158, 2544 GT Den Haag, tlf. (070) 66 65 47.

DEN HELDER

Esperanto-Klubo Den Helder

Inlichtingen: De hr. E. van den Oever, Treilerstraat 11, 1784 SW Den Helder.

Bijeenkomsten: de 1ste en 3de maandag van de maand in het clublokaal, Koningsstraat 115 (boven).

DEURNE

TANEF

Inlichtingen: De hr. E. Spitaels, tlf. (03) 658 74 20.

Bijeenkomsten: elke derde woensdag om 20.00 uur in het „Bisschoppenhof", Spanhovestraat, Deurne.

DEVENTER

NEA-sekcio

Inlichtingen: J.S. Douma, Rembrandtkade 177, 7412 HL Deventer, tlf. (05700) 18304.

Bijeenkomsten: de 2de en 4de woensdag.

DIEMEN

Internacia amikeco

Inlichtingen: F.L.E., Vlasdonk 1, 1112 JD Diemen, tlf. (020) 90 90 94.

EDEGEM

Inlichtingen: De hr. I. Durwael, P. Gilsonlaan 5, 2520 Edegem, tlf. (03) 440 30 92.

EINDHOVEN
Esperanto-Klubo Eindhoven
Inlichtingen: De hr. R. Bossong, Floraplein 23, 5644 JS Eindhoven, tlf. (040) 11 41 62.
Bijeenkomsten: de 3de woensdag om 20 uur in het Aktiviteitenscentrum „Henriette Roelandts", Com. Dankertstraat 2.

ENSCHEDE
NEJ-sekcio *Ege*
Inlichtingen: De Vluchtestraat 1-402, 7423 BE Enschede, tlf. (053) 33 26 40.

GENK
Esperantoclub Genk ☆
Inlichtingen: de hr. Mathieu Habex, Gildelaan 27, 3600 Genk, tlf. (011) 35 95 42.
Bijeenkomsten: Cultureel Centrum (zaal 2), Dieplaan 2, 3600 Genk telkens op de 2de en 4de dinsdagavond om 20.00 uur, tlf.: (011) 35 39 11 (toestel 520).
Programma:
- dinsdag 12 sept.: Familieverwantschap.
- dinsdag 26 sept.: Verkiezing nieuw bestuur.
- dinsdag 10 okt.: Dialoog: „Pennevrienden"
- dinsdag 24 okt.: Dialoog, onderwerp nog vast te stellen.

Cursussen:
De vergaderingen worden voorafgegaan door een herhalingscursus voor beginners.

GENT
Genta Esperanto-grupo *La Progreso* ☆
Inlichtingen: Katja en Arpad Lödör, Peter Benoitlaan 117, 9219 Gentbrugge, tlf. (091) 30 16 77.
Bijeenkomsten: iedere maand bestuursvergadering (datum wordt onderling overeengekomen) en iedere 4de vrijdag in het Chalet „Sluizeken", Sluizekenskaai te Gent.
Cursussen:
Avondcursus volgens de rechtstreekse methode op dinsdag van 18.30 tot 20.20 u. in de Volkshogeschool, Bargiekaai 1. De nieuwe cyclus start op 12 september.
Programma:
- vrijdag 8 sept.: Informatie-avond over de nieuwe cursus.
- vrijdag 22 sept.: René Budts spreekt over „Moderne architektuur te Gent".
- vrijdag 27 okt.: De congressen, verslagen over Kerkrade en Brighton.

GRONINGEN
NEA-sekcio
Inlichtingen: Esperantocentrum, Berklestraat 5, 9725 Groningen, tlf. (050) 25 98 4.
Bijeenkomsten: in het wijkgebouw Helperkerk, Waldeck Pyrmontplein 13, tlf. (050) 2 00 49.

NUFARO (Afd. Groningen van de Nederlandse Esperantojeugd)
Inlichtingen: Coranthijnestraat 9, 9715 RG Groningen, tlf. (050) 77 59 54.

HAARLEM/HEEMSTEDE
NEA-sekcio *Komprenado faras pacon*
Inlichtingen: G. Duivis, M. Vaumontlaan 168, EJ Heemstede, tlf. (023) 26 46 02.

HALLE
Esperantogroep Halle ☆
Inlichtingen: Mevr. R. Ost, Vogelpersstraat 71, 1500 Halle, tlf 02/356 80 54.
Bijeenkomsten: tweemaal per maand op nader te bepalen dag en plaats, informatie op bovenstaand adres.
Onze nieuwe cursus voor beginners start op 21 sept. 1989 in de voormalige school van Wolvendries.

HASSELT
Esperanto Hasselt ☆
Inlichtingen: De hr. Marcel Aerts, Lazarijstraat 122, 3500 Hasselt, tlf. (011) 25 34 67.
Bijeenkomsten: in het Cultureel Centrum, Kunstlaan 5, telkens om 20.00 u.
Programma:
- maandag 4 sept.: taalstudie.
- maandag 18 september: verkiezing nieuw bestuur.
- maandag 2 okt.: taalstudie.
- maandag 16 okt.: kwis o.l.v. de hr A. Claesen.

Cursussen: 15-weken cyclus start op 6 september van 20.00 tot 22.00 uur in het Cultureel Centrum te Hasselt. Inschrijvingen tijdens de Info- en hobbybeurs of op bovenstaand telefoonnummer. Onder voorbehoud wordt een tweede cursus georganiseerd vanaf begin oktober in het Provinciaal Centrum voor Moderne Talen, Elfde-Liniestraat 24, 3500 Hasselt. Nadere inlichtingen op (011) 22 16 43.

HELMOND

NEA-Sekcio

Inlichtingen: De hr. R. Ebenau, Spoorstraat 62, 5705 JH Helmond, tlf. (04920) 42402.
Bijeenkomsten: Tweemaal per maand voorlopig nog niet op vaste dagen.

HILVERSUM

FLE-sekcio

Inlichtingen: Mevr. M. Dee-Tervoren, J. Catsstraat 10, 1215 EZ Hilversum, tlf. (035) 12717.

NEA-sekcio „Dreves Uiterdijk"

Inlichtingen: Mej. Middelkoop, Jonkerweg 11, 1217 PL Hilversum, tlf. (035) 43320.

KALMTHOUT

La Erikejo ☆

Inlichtingen: Mevr. Mireille Storms, Douglaslaan 14, 2080 Kapellen, tlf. (03) 666 83 19.
Bijeenkomsten: elke derde donderdag in Rest. Cambuus, Heidestatieplein 10, 2180 Heide-Kalmthout, telkens om 20.00 u.

KAPELLE

Zelanda Esperanto-grupo

Inlichtingen: Sally en Dies Krombeen, Juffersweg 4 B, 4421 JB Kapelle, tlf. (01 102) 1563.
Bij afwezigheid: Rie en Kees Dentz, Karel Doormanplein 21, 4335 GC Middelburg, tlf. (01180) 14834.
Programma:

- vrijdag 22 sept.: bij Sunja van Liere, Sperwerhof 16, Heinkenszand. Iedereen vertelt iets over zijn vakantie.
- vrijdag 20 okt.: bij Els de Morree, Kruitmolenstraat 31, Middelburg. Esperantoles door Sophy Mensen. Iedereen draagt zijn steentje bij aan de geluidsband voor Bep de Korte.

KNOKKE

Esperantogroep Knokke ☆

Inlichtingen: De hr. Marmenout, Helmweg 7, 8300 Knokke-Heist 1, tlf. (05) 60 55 35.

KORTRIJK

La Konkordo ☆

Inlichtingen: De hr. J. Hanssens, Meiweg 23, 8500 Kortrijk (correspondentieadres), tlf. (056) 21 31 06 en de hr. Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tlf. (056) 20 07 96.
Programma:

- weekend van 1 tot 3 sept.: we verwelkomen de Esperantogroep uit Bonn (Bad Godesborg). Met hen bezoeken we de Dekenij, het boekenfonds, de stad en het Vlaams Museum. En daarna houden we een ontspanningsavond.

Cursussen: Avondcursus in het Sint Jozefinstituut en mogelijk ook een in de Oude Dekenij, St-Maartenskerkhof 8, Kortrijk. Inlichtingen op bovenstaande adressen.
Bibliotheek van het Esperanto-fonds: steeds gelegenheid tot bezoek na afspraak met: De hr. C. Vanbiervliet, Oudenaardsesteenweg 158, 8500 Kortrijk, tlf. (056) 22 00 11 of de hr. J. Hanssens (adres zie hoger).

LEUVEN

Esperanto 2000 v.z.w. ☆

Inlichtingen: Bert Vanhoven, Boerenkrijglaan 20, 3120 Tremelo, tlf. (016) 53 58 92.
Bijeenkomsten: „Vespero 2000", de tweede woensdag van de maanden september tot juni telkens om 19.30 u. NOTEER ONS NIEUWE ADRES: Cultureel Centrum „Romaanse Poort", Brusselsestraat 63 (bij het ziekenhuis).
Programma:

- woensdag 13 sept.: „Vespero 2000": thema: „Het nieuwe werkjaar", voorstellen vanuit de groep m.b.t. de aanpak of de onderwerpen zullen worden besproken. Heb je een goed idee, laat dan (liefst vooraf) iets weten.
- woensdag 11 okt.: „Vespero 2000": programma wordt later vastgelegd.
- woensdag 18 okt.: informatieavond over Esperanto.
- zaterdag en zondag 21-22 okt.: spoedcursus, telkens van 9.00 tot 17.00 uur.
- woensdag 25 okt.: aanvang van de wekelijkse avondcursus.

De „Laborvesperoj" beginnen pas in november.

LIMBURG

Contactadressen:
Albert Claesen, Zonnebloemstraat 7, 3610 Diepenbeek, tlf. (011) 32 36 03.
Jos Vandebergh, Ambachtstraat 39, 3538

Houthalen-Helchteren, tlf.: (011) 52 29 02 (kantoor).

MECHELEN
Inlichtingen: De hr. Saels, Lange Zandstraat 52, 2580 St.-Kathelijne-Waver, tlf. (015) 31 17 90.

MIDDELBURG
Zie Kapelle.

MORTSEL
Inlichtingen: Dhr. J. Bovendeerd, Meidoornlaan 42 b2, Mortsel of Mevr. P. Tytgat-de Ketelaere, Sint-Hathebrandstraat 8, Mortsel.

NIJMEGEN
Esperanto-klubo Zamenhof
Inlichtingen: Mevr. G.H.M. Wulfers, Lindanusstraat 16, 6525 PV Nijmegen, tlf. (080) 55 15 05.
Bijeenkomsten: de 2de en 4de woensdag om 20 u. op het bovenvermelde adres.

NEj-sekcio „NIMFEO"
Inlichtingen: Jacob Canisstraat 2, 6521 Nijmegen; tlf. 080-222695.
Bijeenkomsten: De eerste woensdag van de maand. Bovendien geregeld cursussen.

OOSTENDE
Esperantoclub Oostende *La konko* ☆
Inlichtingen: De hr. André D'Hulster, Paul Michielslaan 10, 8400 Oostende, tlf. (059) 80 06 95.
Cursussen: Vanaf 6 oktober wekelijkse cursus voor beginners van 19.00 tot 20.30 uur; tweewekelijkse cursus voor gevorderden van 20.30 tot 22.00 uur.

ROTTERDAM
FLE-afdeling 2
Inlichtingen: Mevr. J. Quispel, Maarland 4, 3075 JV Rotterdam, tlf. (010) 419 82 01 of 419 53 47.
Bijeenkomsten: op woensdag in de School „Open Ateliers", Sliedrechtstr. 65 om 14.00 u. (halte metro: Slinge).
Programma:

- woensdag 5 juli: Postklaar maken van *Sennaciulo.*

We wensen jullie een aangename zomer en verwachten iedereen in september terug boordevol met Esperanto-belevenissen.

Esperanto-grupo *Merkurio*
Inlichtingen: de hr. Rob Moerbeek, tlf. (010) 436 15 39.
Bijeenkomsten: De 1ste en 3de woensdag om 20 u. in het hoofdkantoor van de UEA, Nieuwe Binnenweg 176, 3015 BJ Rotterdam.

SAT-Rondo
Inlichtingen: Mevr. W. v.d. Blink, Flat Meyenhage 133, 3085 NC Rotterdam, tlf. (010) 480 69 64.

TIENEN
Inlichtingen: Bert Boon, Merelhof 8, 3300 Tienen.

TILBURG
Esperanto Tilburg
Inlichtingen: De hr. H. Appelo, Montfortanenlaan 100, 5042 CX Tilburg, tlf. (013) 68 04 73.

TURNHOUT
Inlichtingen: De hr. Gorik Duyck, Het Bergske 35, 2360 Oud-Turnhout, tlf. (014) 42 48 08.

UTRECHT
Samenwerkingscomité
Inlichtingen: De hr. Punt, Maniladreef 73, 3564 JB Utrecht, tlf. (030) 61 69 67.

WEERT
NEJ-sekcio *Lonicero*
Inlichtingen: Tromplaan 4, 6004 Weert, tlf. (04950) 21251.
Bijeenkomsten: Iedere tweede dinsdag.

WIJLRE
Esperantogroep *Marnolando*
Inlichtingen: Tienbundersweg 38, 6321 CR Wijlre, tlf. (04450) 1248.
Voortaan worden de clubavonden gehouden op vrijdagavond om 20.00 uur in ons eigen clubhuis, Tienbundersweg 38, 6321 CR Wijlre. De precieze data en het programma worden via ons plaatselijk informatieblad meegedeeld.

WILDERT
Cursussen: Conversatiecursus vanaf begin september en nadien telkens de 1ste maandag van de maand. Bel voor nadere inlichtingen.
Plaats: Jachthoornlaan 20, Essen-Wildert.
Inlichtingen en inschrijvingen: ter plaatse, tlf. (03) 667 57 70 of 321 23 06.

ZAANDAM
Esperantocentrum
Inlichtingen: Postbus 433, 1500 EK Zaandam, tlf. (075) 16 69 31.

ZEIST
NEA-sekcio
Inlichtingen: Mevr. C.H. Born, Gruttolaan 37, 3704 XL Zeist.

Als u wijzigingen wil doorgeven in het vaste gedeelte van de gegevens over uw club (niet het programma), stuur dan liefst een fotocopie van de laatstverschenen gele bladzijden waarop de gewenste veranderingen duidelijk zijn aangeduid. Dank voor uw medewerking.

Muzika Helpo

Parallel met Life-Aid, Music-Aid, Sport-Aid... en weet ik welke andere Aid-programma's om de hongerende derde wereld te helpen, organiseert FEL het *Muzika Helpo*-programma. De bedoeling ervan is esperantisten in de Derde Wereld aan Esperanto-voer te helpen.

Hoe kan het? Esperantisten uit het Oostblok kennen grote problemen om abonnementen op (Westerse) tijdschriften in bankpapier te betalen. Daarom ontwikkelde de Vlaamse Esperantobond een systeem dat hen in staat zou stellen hun abonnement in „klinkende munt" te betalen. De prijs van een abonnement werd vastgesteld in LP's die zij ter betaling kunnen opsturen. Uiteraard kan FEL met deze LP's niet veel beginnen. Daarom worden ze te koop aangeboden tegen de prijs van 245 fr. (+ verzendingskosten) per LP. De opbrengst gaat naar een fonds waaruit dan weer abonnementen voor tijdschriften voor esperantisten in de derde wereld worden betaald.

Belangstellenden kunnen een lijst van de beschikbare platen (meestal met klassieke muziek) aanvragen of zelf een kijkje komen nemen in het Esperantohuis te Antwerpen, bijvoorbeeld op vrijdagavond tijdens de clubvergaderingen.

Esperanto voor Afrika

Emile Van Damme maakte een Esperanto-cursus voor Afrika. De cursus werd gratis door de Vlaamse Esperantobond gedrukt en de verzendingskosten worden gedragen door *Fondaĵo Carson*. De cursus bestaat in een Franse en een Engelse versie, maar momenteel wordt ook gewerkt aan twee versies in Afrikaanse talen. Omdat het basislessen betreft is deze cursus uiterst geschikt voor correspondentie-onderwijs. Op enkele weken tijd startten in Zaïre reeds 60 personen met deze cursus.

Eur + Esperanto

De hier afgebeelde sticker kan je van een vriend cadeau krijgen. Je wordt dan wel verzocht hem op een bepaalde plaats van je wagen te bevestigen. Samen met de sticker krijg je ook een blad met informatie en een enquête-formulier. De bedoeling is natuurlijk dat je het enquête-formulier beantwoordt en terugstuurt. En de bedoeling is ook dat je zelf mee een ketting vormt: bestel zelf een aantal stickers (en bijgaande formulieren) en geef ze aan jouw vrienden, liefst niet-esperantisten cadeau – het gaat om het uitzaaien van een idee.

Je krijgt 5 stickers voor 100 fr. en kan ze bestellen bij Emile van Damme, Albert-I-straat 44, 1750 Schepdaal, tlf. (02) 569 17 83.

EUR + ESPERANTO

---

het andere boek

Op zaterdag 7 en zondag 8 oktober 1989 te Antwerpen

boekenmarkt met deelname van Belgische, Nederlandse en andere, alternatieve of buitenlandse, uitgeverijen en actiegroepen.

in de *Stadsfeestzaal*, Meir 78, te Antwerpen
toegankelijk voor het publiek van 11 tot 19 uur

De Vlaamse Esperantobond is er... U ook?

... wat kan ik ermee doen?

Op school?!

In Athene, in de 5de eeuw voor onze jaartelling werd Socrates verweten dat hij door zijn onderricht de jeugd bedierf. Vreemde talen reeds van zeer jonge leeftijd laten aanleren wordt tegenwoordig door pedagogen als „niet aangewezen" beschouwd, daarom werd een tweede taal uit het leerstofpakket van de lagere school geschrapt. En zouden wij dan toch durven Esperanto in de lagere school binnen te smokkelen?

Op 24 april jl. heerste er in de Gemeenschapsschool van Wetteren een tevreden, zij het drukke stemming. De opendeurdag was net achter de rug en er moest nog heel wat worden opgeruimd, maar reeds diende een nieuwe activiteit zich aan. De leerlingen van het zesde leerjaar kregen bezoek... uit Japan.

Toen Kimie Markarian, een Japanse esperantiste, de school betrad, wekte ze grote belangstelling, niet alleen bij de leerlingen maar ook – zij het misschien op een meer discrete manier – bij de leerkrachten.

Al gauw ondervonden enkele collega's dat een gesprek in het Engels, dat ze allemaal ooit wel eens hadden geleerd, toch niet zo gemakkelijk verliep. Sommigen hielden het zelfs bij een wijselijk stilzwijgen om mogelijk gezichtsverlies te voorkomen. Wat ze allemaal wel moesten vaststellen was het feit dat Kimie vlot en vrolijk met mij converseerde in het Esperanto.

Iedereen was het erover eens dat dat Esperanto toch wel goed klonk, en er kwamen discussies op gang over de taalproblematiek. Dat was één van onze bedoelingen. Maar eigenlijk kwam Kimie voor de kinderen. Ze wilde hen laten kennismaken met de Japanse cultuur en in het bijzonder met de typisch Japanse rekenwijze, *Soroban*.

Kimie spreekt echter geen Nederlands, dus moesten we onze toevlucht nemen tot een les met simultane vertaling. Kimie gaf de uitleg in het Esperanto en die werd door mij in het Nederlands vertaald. Zo konden de leerlingen terzelfder tijd kennis maken met de internationale taal.

In één klas had de leerkracht al over Esperanto les gegeven, in de andere was dat niet gebeurd, maar in beide klassen werd de les een succes. Op het rekenraam werd druk geoefend, maar ook het Esperanto werd spontaan aanvaard als een goede oplossing voor het taalprobleem. Kinderen hebben nog geen belangen te verdedigen op maatschappelijk vlak, zij staan dan ook veel meer open voor voor de hand liggende oplossingen.

Nog diezelfde dag schreef één groep met veel enthousiasme over het evenement. De andere groep mocht tijdens de eindejaarstoets vrij fantaseren over het onderwerp „Esperanto".

Katja Lödör, Gent

Uiteraard kunnen we niet voorbijgaan aan de prestaties van deze leerlingen. Hier volgt een greep uit hun opstelletjes:

... Zeg nu eens eerlijk, zou het niet fijn zijn dat je met elk mens van de wereld zou kunnen praten en elkaar brieven te schrijven zonder duizend en één talen te moeten kennen? De oplossing daarvoor is Esperanto. Je zou gewoon je moedertaal moeten leren en Esperanto en daarmee kan je iedereen van de wereld verstaan. Maar spijtig genoeg is dat maar een toekomstdroom. De reden daarvoor is dat de supermachten nog nooit goed geredeneerd hebben wat dat allemaal aan voordelen heeft. ... *(P.V)*

Op een dag kwam er een Japanse juffrouw in de klas. Ze leerde ons met soroban werken. Je zult denken dat ze Japans sprak zeker. Nee, ze sprak Esperanto. Maar dat verstaan wij niet. Daarom was de juffrouw van het 4de leerjaar om het te vertalen.

Indien iedereen Esperanto bij zijn moedertaal zou leren spreken, dan kon iedereen met iedereen spreken. ... Je zou ook naar elk land kunnen gaan, zonder moeite om een vraag te stellen of iets te vragen...

(J.C.)

In de wijk waar ik woon kwam een tijdje geleden een man wonen. Iedereen noemde hem dikke, oude spleetoog, maar eigenlijk voelde ik een beetje met hem mee. Ik zou het ook jammer vinden uitgesloten te worden in de leefgroep.
Onze ouders zeiden: „Het is een vriendelijk man, dat wel, maar dat brengt geen aarde aan de dijk." Dat deed bij me de maat overlopen. Ik spaarde wat geld bij elkaar en leerde Esperanto. Het was zo een beetje de nationale taal in Diam (het land waar Jerahalaw geboren was).
Ik leerde het heel vlug en toen moest ik de grote stap nemen, de stap naar Jerahalaw. En op een woensdagnamiddag probeerde ik het en met veel succes. Hij begon me haast te omhelzen van blijdschap dat hij met iemand contact had dankzij Esperanto.
(J.D.)

... Het was de eerste keer dat ik Esperanto hoorde spreken. Sommige woorden verstond ik. De Japanse dame leerde ons op de soroban werken. Het was niet zo moeilijk als ik dacht. Je kon er miljoenen getallen mee maken en ook tot honderdduizend achter de komma. ... Ze vertelde over de kampioen die twintig getallen hoger dan duizend in zeven seconden kon optellen. Zij kon ook snel optellen. Ik denk dat de Japanners wel slimmer zijn dan de Belgen. Het is te hopen dat we later nog eens op een soroban mogen werken.
(D.d.M.)

vervolg van p. 16
18.30 tot 20.20 uur, in de Stedelijke Middenschool, Bargiekaai 1, 9000 Gent. De cursus is gratis op aanschaf van het cursusmateriaal na. Wie zich vooraf grondiger wil informeren kan naar de info-avond gaan op vrijdag 8 september om 20.00 uur in chalet *Het Sluizeken*, Sluizekenskaai, Gent.

Halle: Op donderdag 21 september 1989 om 19.30 uur, in de kleuterschool van de wijk Wolvendries, informatie-avond over geschiedenis, structuur en mogelijkheden van het Esperanto. Op dezelfde avond worden ook inlichtingen verstrekt over de cursus (voor beginners en gevorderden), die start op donderdag 28 september, op dezelfde plaats, telkens van 19.30 tot 21.30 uur.

Hasselt: Indien er voldoende belangstelling is wordt een 15-weekse Esperanto-cursus georganiseerd in het Cultureel Centrum te Hasselt, van woensdag 6 september tot 20 december 1989, van 20 tot 22 uur. Inlichtingen en inschrijvingen bij de hr Marcel Aerts, tlf. (011) 25 34 67; op de „Info- en Hobbybeurs" (eerste weekend van september in het Cultureel Centrum); of tijdens de info-avond op 6 september. Het aantal leerlingen is beperkt tot 15! Onder voorbehoud wordt ook een tweede cursus voorzien. Die start in oktober en heeft plaats in het Provinciaal Centrum voor Moderne Talen, Elfde-Liniestraat 24, 3500 Hasselt. Inlichtingen en inschrijvingen: de hr Albert Claesen, (011) 22 16 43.

Kortrijk: Na afloop van de conversatiecursus van 19 en 26 augustus (om 14.00 uur) en 17, 22, 24, 29 en 31 augustus (om 19.00 uur), start een nieuwe avondcursus voor beginners in het Sint-Jozefinstituut – vermoedelijk wordt ook een cursus gegeven in de Oude Dekenij – de precieze gegevens staan nog niet vast, nadere inlichtingen krijg je op tlf. (056) 21 31 06 of (056) 20 07 96.

Leuven: Hier worden twee cursussen opgezet: een spoedcursus op zaterdag 21 en zondag 22 oktober 1989 van 9.00 tot 17.00 uur in het Cultureel Centrum, *Romaanse Poort*, Brusselse straat 63, nabij het ziekenhuis. Deze cursus is bedoeld voor beginners met enige taalachtergrond: kostprijs 1 500 fr.
De tweede cursus is een wekelijkse avondcursus en wordt gegeven op hetzelfde adres, op woensdagavond van 19.30 tot 21.30 uur. De eerste les (informatie-avond) valt op 18 oktober 1989, het einde wordt voorzien rond einde maart. Kostprijs: 1 500 fr.
Vooraf inschrijven is voor de spoedcursus verplicht, voor de avondcursus gewenst en kan gebeuren door storting op rekening: 734-3331944-03 van *Esperanto 2000 vzw*. Vermeld duidelijk voor welke cursus de inschrijving is bedoeld!

Lokeren: Er is een nieuwe cursus voor beginners gepland. Hij zal starten begin september, hetzij op vrijdagavond (van 20.00 tot 22.00 uur), hetzij zaterdagmiddag (van 14.00 tot 16.00 uur). Nadere inlichtingen krijg je bij de hr Petro De Smedt, tlf. (052) 21 26 77.

Oostende: van 6 oktober 1989 in *Den Anklap*, Leffingestraat 85, Oostende, cursus voor beginners: wekelijks van 19.00 tot 20.30 uur; cursus voor gevorderden: tweewekelijks van 20.30 tot 22.00 uur. Prijs: 1 000 fr., inbegrepen zijn: cursusboek, lidmaatschap en clubtijdschrift. Inschrijvingen en inlichtingen: tlf. (059) 50 27 08 of (051) 80 06 95.

Wildert: Conversatiecursus voor gevorderden, telkens op de eerste maandag van elke maand. Plaats: Jachthoornlaan 20, Essen-Wildert. Inlichtingen en inschrijvingen ter plaatse of tlf. (03) 667 57 70 of 321 23 06.

Zwijndrecht: OCMW-cursus voor beginnelingen, 1ste jaar vanaf begin oktober, tweede jaar vanaf september. Meer inlichtingen op tlf. (03) 252 41 89.

Afgelegen gebiedsdelen: Zelfs wie op afgelegen plaatsen woont, hoeft niet verstoken te blijven van de mogelijkheid om Esperanto te leren. Wanneer je aan geen van de bovenvermelde cursussen kan deelnemen maar toch Esperanto wil leren en een uurtje of zo per week kan vrijmaken, dan is er *Esperanto Programita*, de cursus voor zelfstudie, a.h.w. de Esperanto-leraar in de huiskamer. Het cursuspakket (leerboek, cassette en woordenboek) kost 1 495 fr. en is te verkrijgen bij de Vlaamse Esperantobond, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen. Ook telefonisch bestellen is mogelijk zelfs in het weekend: (03) 234 34 00.

Esperantocursussen

Mensen overtuigen dat Esperanto een oplossing is voor het taalprobleem is één ding, mensen de mogelijkheid geven Esperanto te leren is een ander. Voor het eerste tracht de Vlaamse Esperantobond een strategie uit te bouwen waarbij alle plaatselijke groepen worden uitgenodigd mee te werken. Het tweede gebeurt veel meer op initiatief van de groepen zelf. Maar het is interessant om te weten waar er in Vlaanderen Esperantoles wordt gegeven – hier volgt een lijst, gebaseerd op de informatie die we van de verschillende groepen kregen toegestuurd. Ook in Nederland wordt er heel wat Esperanto-les gegeven. De geïnteresseerde lezer kan een actuele lijst aanvragen bij: Esperanto Centrum Nederland, Riouwstraat 172, 2582 HW Den Haag, tlf. (070) 55 66 77.

Aalst: Vanaf eind oktober wordt een cursus georganiseerd in het Sint-Maartensinstituut, Dendermondse steenweg. Nadere inlichtingen over juiste begindatum, dag en uur krijg je bij dhr Eric Dhondt, Wilgstraat 25A, 9440 Erembodegem, tlf. (053) 77 44 97.

Antwerpen: In Antwerpen wordt in het stedelijk avondonderwijs een driejarige Esperantocursus gegeven. Lesgevers zijn Alex Humet, André Staes en Chris Declerck. De lessen worden gegeven op dinsdag en donderdag, telkens van 18.30 tot 21.00 uur. Omdat dit de enige cursus is waaraan een officieel diploma verbonden is, heeft hij wat extra steun nodig. Studenten die elders een beginnerscursus gevolgd hebben, zouden hier bijvoorbeeld het tweede en derde jaar als gevorderden kunnen volgen. Aanvang 5 september, inschrijvingen vanaf 4 september; het inschrijvingsgeld bedraagt 2000 fr., werklozen en studenten genieten vrijstelling.
Op aanvraag kunnen in het *Esperantohuis* ook STOOMCURSUSSEN worden gegeven. Het zijn intensieve weekend-cursussen die een volledig overzicht geven van de Esperanto-grammatica. Ze zijn vooral bedoeld voor mensen met enige taalachtergrond. Deze cursus wordt ingericht voor groepjes vanaf minstens vijf personen en kan eventueel ook elders worden gegeven.

Beringen: Vanaf eind september, op woensdag van 12.30 tot 14.00 uur, cursus uitsluitend voor leerlingen van het college; vanaf begin oktober cursus voor iedereen, voorlopig op vrijdagavond van 19.00 tot 21.00 uur. Beide cursussen worden gegeven in het Cultureel Centrum, Hoogstraat, Beringen. Nadere inlichtingen zijn te verkrijgen bij de hr. Alfons Beckers, Rozenlaan 5, bus 11, 3950 Beringen, tlf. (011) 42 10 78.

Brugge: Op zaterdag 30 september van 10.00 tot 11.30 uur: informatievoordracht en proefles in *Hof van Watervliet.* Oude Burg 4, 8000 Brugge. Inlichtingen: tlf. (050) 34 30 61 of (050) 35 49 35.

Brussel: De Brusselse club organiseert een cursus in drie niveau's aan de Kortenberglaan 66, telkens op woensdag, vanaf 20 september. Nadere inlichtingen bij de hr Demonty: tlf. (02) 569 31 33.
Eveneens te Brussel geeft de Vereniging van Spoorwegesperantisten cursus, in drie niveau's (beginners, praktijk, gevorderden). De lessen gebeuren om de veertien dagen, op zaterdag van 10 tot 12 uur en starten op 21 oktober. Plaats: Algemene Directie van de NMBS – ingang Onderwijsstraat 159, 1070 Brussel (Brussel-Zuid). De cursus is gratis, nadere inlichtingen tlf. (02) 332 08 68.
Ook aan de VUB wordt een Esperantocursus gegeven, uitsluitend voor gevorderden. De cursus start op dinsdag 10 oktober, Pleinlaan 2, 1050 Brussel. Hij is ook toegankelijk voor niet-studenten.

Genk: Er wordt dit jaar geen beginnerscursus gegeven, maar de vergaderingen (op dinsdagavond, volgens programma, zie gele bladzijden) worden voorafgegaan door een herhalingscursus o.l.v. de hr Marcel Aerts. Deze cursussen hebben plaats in het Cultureel Centrum, Dieplaan 2, 3600 Genk, lokaal 2, telkens van 19.00 tot 20.00 uur.

Gent: Beginnerscursus *Esperanto* elke dinsdag vanaf 12 september 1989 van

vervolg op p. 15